

Polevoj opredelitel guseobraznyh ptic Rossiji
 Terénní klíč určování vrubozobých ptáků Ruska
Field guide to determination of the Waterfowl in Russia.

Josef Chytil¹⁾

¹⁾Ornitologická stanice, Muzeum Komenského v Přerově, Horní nám. 7, 750 11 Přerov,
 chytil@prerovmuzeum.cz

CHYTIJ J. 2011: Polevoj opredelitel guseobraznyh ptic Rozsuzi / *Field guide to determination of the Waterfowl in Russia.* Zprávy MOS 69: 87–88.

Text: Syročekovskij E. E.,

Ilustrace: Koblik E. A.

Vydalo: pracovní skupina pro vrubozobé severní Euroasie, Všeruský vědecko-výzkumný institut ochrany přírody a Zoologické muzeum Moskevské státní univerzity; Moskva, 2011.

Bližší údaje: ISBN 978-5-9902856-1-3, 219 str., cena neuvedena. Formát 19 × 12 cm.

V záplavě určovacích klíčů se objevil malý, ale vynikající klíč ke všem druhům vrubozobých Ruska. Kniha nezastírá, že byla vydaná především pro myslivce, právě naopak. Hlásí se k tomu již v předmluvě redaktor i koordinátor pracovní skupiny pro vrubozobé severní Eurasie, Jevgenij Syročekovskij. Apely na mysliveckou etiku a dodržování ochrannářských zákonů i nepsaných loveckých pravidel procházejí celou prací.

Krátký úvod zahrnuje návody k pozorování ptáků v terénu, včetně např. ilustrativních obrázků pozorovaného ptáka na slunci a v protisvětle. Vysvětlení symbolů zahrnuje i uvedení stupně ochrany a možnosti lovu uvedených druhů. Vzhledem k cílovým uživatelům jsou uvedeny i rozdíly od jiných skupin ptáků, vysvětlen je také základ vědeckého názvosloví. Následuje podrobný popis těla a opeření vrubozobých, průběh pelichání, různé anomálie ve zbarvení a popis možných kříženců. Autoři rozdělují z taxonomického hlediska řád do 7 tribů (Cygningi, Anserini, Tadornini, Anatini, Aythini, Mergini a Oxyurini), toto rozdělení zdůvodňují i ekologickým pohledem.

Následujících 120 stran patří systematickému přehledu. Na levé straně je vždy kratičkový popis druhu, jedna věta charakterizuje početnost a případnou možnost lovu v Rusku, uvedena je velmi přehledná mapka výskytu v Rusku. Pravá strana potom patří přesným a výstižným kresbám uvedených druhů – celkový vzhled, detaily nutné k určování, pták v letu, barevné formy. U kreseb jsou zvýrazněny pomocí šipek důležité určovací znaky. Na této dvoustraně jsou uvedeny 1–3 druhy, podle rozsahu nutného zobrazení – v případě např. kajky mořské se jedná o mnoho různých variant šatů, u bernešky tmavé o množství poddruhů a podobně. Další dvoustrana obsahuje podrobnější popis uvedených druhů včetně hlasových projevů, upozornění na možnost záměny s podobnými druhy, ekologické nároky, celkový areál druhu včetně průběhu tahu, zimování a početnost druhu v Rusku a v celém areálu.

Za tímto přehledem nalezneme vyobrazení druhů, u nichž lze očekávat výjimečné zálety, barevné tabule některých hybridů, dalších 8 stran velmi ilustrativně zobrazuje všechny druhy v letu, a to shora i zespodu. Následují tři strany kreseb hůře

určitelných samic plovavých a potápivých kachen, další tři strany jsou věnovány vyobrazení mláďat. Závěr knihy pojednává o nutnosti a důležitosti ochrany ptáků, upozorňuje na všechny formy vědeckého značení ptáků a navíc uvádí všechny kontakty na kroužkovací stanici („Centr kolcevanija“). Následuje slovník odborných termínů, doporučená literatura, poděkování a důležité adresy. Knihu zakončuje výborně sestavený rejstřík ve 3 variantách (rusko – latinsko – anglický, latinsko – rusko – anglický a anglicko – rusko – latinský), mapka tahových cest vrubozobých Ruska a ukázka formuláře hlášení faunistické komisi.

V celé knize jsem našel jedinou chybičku: u kajky brýlaté je u samce uvedena (správně) žlutá barva nohou, zatímco na obrázku je výrazně oranžová.

Závěrem lze konstatovat, že se podařilo sestavit skvělý terénní klíč, zahrnující vše podstatné, navíc výborně podané. Autorům se podařilo do knihy vnést své dlouhodobé zkušenosti z terénu, zkušenosti s určovacími klíči i erudici stručného, výstižného podání. Pozadu nezůstává ani kvalita barevných tabulí, které jsou velmi přehledné a výstižné. Celý klíč mi trochu připomíná způsobem zpracování i kvalitou tří-dílný vynikající klíč k obtížně určitelným skupinám ptáků Evropy, vydaný na přelomu 80. a 90. let v nakladatelství MacMillan (autoři Harris, Tucker a Vinicombe). Případným bližším zájemcům o vrubozobé a všem terénním ornitologům vřele doporučuji. Vzkaz pro mladší ročníky – azbuku lze přelouskat!

